

CDA Verkiezingsprogramma 2010-2014

Arnhem Beweegt!

- **Samen voor schoon, heel en veilig**
- **Station Arnhem snel afbouwen**
- **Iedereen werkt of leert**
- **Horeca voor iedereen**
- **Iedereen voelt zich thuis**
- **Zorg in de buurt**
- **Samen leven, samen doen**
- **Ruimte voor jong talent**
- **Vertrouw elkaar**
- **Huishoudboekje op orde**

Vooraf

Het CDA is een moderne christen democratische volkspartij. Het CDA staat voor een visie waarin mensen en groepen van mensen centraal staan. De betrokkenheid van mensen bij hun stad, hun familie, vrienden en andere medemens, school, kerkelijke gemeenschap, wijk, werk of bedrijf, vereniging. De onderlinge verbanden vormen het ware draagvlak binnen onze stad.

Het CDA heeft een geheel eigen plaats in de Nederlandse politiek: met als vertrekpunt ieders eigen verantwoordelijkheid. Het CDA is sociaal voor degenen die het niet op eigen kracht redden, betrouwbaar als het gaat om afspraken, degelijk op het terrein van normen en waarden. Die eigen plaats heeft het CDA in Arnhem, maar ook provinciaal, landelijk en Europees.

Sinds jaar en dag strijdt het CDA Arnhem voor een betere stad en daarmee heeft het de afgelopen jaren veel bereikt. Arnhem is echter nog lang niet af. Een aantal zaken vraagt dringend om verbetering. Daar zijn soms ingrijpende keuzes voor nodig. Zeker nu sprake is van een financiële en economische crisis.

De belangrijkste inspiratiebron voor het maken van keuzes is voor het CDA de Bijbelse boodschap. Een politieke vertaling daarvan vormen onze vier kernbegrippen: gespreide verantwoordelijkheid, solidariteit, rentmeesterschap en gerechtigheid.

Gespreide verantwoordelijkheid

Het gemeentebestuur luistert naar individuele burgers en maatschappelijke organisaties in Arnhem en moet haar beleid waar mogelijk met die burgers en maatschappelijke organisaties samen ontwikkelen en uitvoeren. Zo betreft de gemeente actief mensen bij de stad. Ze toont haar verantwoordelijkheid ten

aanzien van de medemens en de ontwikkeling van de Arnhemse samenleving en de leefomgeving. We zijn met z'n allen verantwoordelijk voor onze Arnhemse samenleving en kunnen dus niet altijd de bal bij de overheid leggen. Als het mogelijk is laat het CDA de verantwoordelijkheid zoveel mogelijk bij burgers en maatschappelijke verbanden.

Solidariteit

Heb uw naaste lief als uzelf. Deze Bijbelse opdracht richt zich in de eerste plaats tot een ieder van ons persoonlijk. De gemeentelijke overheid zorgt samen met diverse maatschappelijke organisaties voor een vangnet voor de zwakkeren in de stad. Het CDA Arnhem maakt zich sterk voor een sociale stad en investeert daarin.

Rentmeesterschap

Onze kinderen en kindskinderen hebben recht op een leefbare wereld. De overheid heeft een bijzondere verantwoordelijkheid voor een goed beheer van onze samenleving. Het gaat daarbij niet alleen om het milieu, maar bijvoorbeeld ook om onderwijs, volksgezondheid en het op orde hebben van de gemeentelijke financiën.

Gerechtigheid

De overheid handelt rechtvaardig tegenover al haar burgers. Dit betekent onder meer dat de regels voor iedereen op gelijke wijze worden gehandhaafd. Het kan niet zo zijn dat de een wordt toegestaan wat aan de ander verboden wordt.

Wat het CDA wil

Ook in de komende vier jaar wil het CDA actief zijn om Arnhem als samenleving van en voor mensen in te richten. In Arnhem moeten wij samenleven, voor elkaar en met elkaar. Betrokkenheid bij stad en medemens staan daarbij centraal. Wij willen er zijn voor iedereen.

Het CDA is een degelijke en betrouwbare politieke beweging, die nieuwe wegen inslaat waar vaste waarden aan ten grondslag liggen. Politiek is voor het CDA geen doel op zich, maar een manier om zaken in de samenleving voor elkaar te krijgen. Het CDA heeft duidelijke standpunten over de toekomst van de stad. Besluiten die op brede steun in de stad kunnen rekenen, zijn duurzamer dan die met een krappe basis. De politiek kan het niet alleen. Daarom vinden we samenwerken zo belangrijk.

Het stadsbestuur is er voor om de noodzakelijke randvoorwaarden te scheppen om samen te leven. Ook moet het zich dienstbaar opstellen ten behoeve van de stad en haar burgers.

Arnhem beweegt!

Arnhem beweegt. Onze stad, met ruim 145.000 inwoners is nooit af, onze ideeën zijn niet op en onze idealen niet uitgedoofd. Het CDA Arnhem wil ook in de bestuursperiode 2010-2014 een belangrijke bijdrage leveren aan onze prachtige Gelderse hoofdstad én verantwoordelijkheid dragen.

De Arnhemse samenleving is continu in beweging. Dat is de rode draad in ons verkiezingsprogramma. Niet alleen in de zin van mobiliteit, maar beweging vindt ook plaats op het gebied van het vinden van werk, het volgen van een opleiding en via participatie. Het motto "Arnhem beweegt" doet ook een blijvend appèl op de Arnhemse inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen zelf verantwoordelijkheid te ervaren en te

nemen om een bijdrage aan de samenleving te leveren.

'Arnhem beweegt' is een dynamisch en spiritueel geheel. Samen leven en samen werken is niet altijd eenvoudig. De samenleving is complex en lang niet altijd doorzichtig. Het is een kunst op zich daar tussen door te laveren. Meestal bieden simpele oplossingen geen soelaas en doen zij geen recht aan de werkelijkheid. Participatie voor en door burgers kan zeer nuttig zijn bij het kiezen van oplossingen voor maatschappelijke problemen. Het bevordert ook de onderlinge betrokkenheid en de betrokkenheid bij de stad. Burgers zijn zelf het meest deskundig waar het hun eigen buurt betreft.

Besturen is keuzes maken. Dat valt niet altijd mee. Het CDA realiseert zich dat terdege. Toch gaan wij deze verantwoordelijkheid niet uit de weg. Om goed te kunnen besturen, is vertrouwen nodig van de burger. Wij willen dan ook duidelijk zijn in wat Arnhemers van ons wel maar ook niet mogen verwachten. Op deze manier proberen wij te werken aan een nog groter vertrouwen. In dit programma vindt u belangrijke zaken terug waar wij voor u aan gaan werken.

Regio

Besturen doe je niet alleen. Arnhem is één van de deelnemers in de Stadsregio Arnhem Nijmegen. Wij waarderen die samenwerking. Op het terrein van verkeer en (openbaar) vervoer, culturele en economische ontwikkeling hebben we elkaar hard nodig. Zo waarderen wij ook de relatie met de provincie Gelderland. Grote Stedenbeleid, culturele evenementen en duurzame milieumaatregelen worden mede door de provincie mogelijk gemaakt.

Het CDA wil dat Arnhem de relatie met onze buurgemeenten blijft koesteren. Niet alleen bieden wij hen een

centrumfunctie met ons winkel- en culturele aanbod, ook zien we ons gesteld voor gezamenlijke woon- en economische opgaven en werken we samen bij het oplossen van sociale vraagstukken. Dit vraagt samenwerking van iedereen. Een gezamenlijke agenda is daarbij van groot belang.

Het CDA Arnhem wil dat Arnhem, samen met de provincie en de stadsregio, in 2011 een investeringsagenda opstelt waarin de overheden doelen stellen en aangeven welke financiële ondersteuning de provincie en de stadsregio kunnen bieden. Arnhem heeft immers een belangrijke centrumfunctie en biedt voorzieningen voor omliggende gemeenten.

Veiligheid

Het CDA Arnhem staat voor een gemeente waarin iedereen mee doet. De gemeente, in de breedste zin van het woord, moet daarop ingericht zijn. Om mee te doen, is veiligheid een allereerste vereiste.

Veiligheid begint thuis. In een veilige omgeving. In gezinnen waar met aandacht en warmte met elkaar omgegaan wordt. In gezinnen waarin ouders (waaronder in dit programma ook opvoeders worden verstaan) en kinderen elkaar taalkundig begrijpen. In de opvoeding en de school. Wij accepteren geen geweld binnen het gezin en de familie.

Je huis niet meer uit durven 's avonds. Buschauffeurs en conducteurs die worden bekogeld en bedreigd. Zinloos geweld. Niet meer ongedwongen uit kunnen met je vrienden. Al die dingen lijken bijna de gewoonste zaak van de wereld. Geen wonder dat de veiligheid in het dagelijks leven, op straat en in de buurt een centraal onderwerp is. En terecht.

Waar het CDA Arnhem aan werkt en voor pleit: aanpakken van misdaad en

overlast waar die een feit is. Sneller afhandelen van zaken. En mensen na hun straf weer een nieuwe kans geven de goeie weg in te slaan.

Arnhem staat op de tiende plek van de onveiligste gemeenten van Nederland. Dat is voor het CDA niet acceptabel. Arnhemers hebben recht op een veilige stad. Het CDA vindt het vanzelfsprekend dat niet alleen de overheid, maar ook de burgers zelf bijdragen aan een grotere veiligheid. Op het vlak van veiligheid kunnen we echt niet stil staan, maar moet iedereen in beweging komen. Veiligheid is een eerste vereiste voor een aantrekkelijke en leefbare stad. Dit is niet alleen van essentieel belang voor de Arnhemers, maar ook voor bedrijven en onze gasten (zoals toeristen en bezoekers).

Het CDA maakt zich sterk voor het beter handhaven van de orde en veiligheid in de stad. De burger mag niet het gevoel hebben dat het aangeven en melden van misstanden en crimineel gedrag geen zin heeft, omdat men er niets meer van merkt of hoort en het probleem waarschijnlijk toch niet wordt opgelost. Zaken die te maken hebben met het handhaven van afspraken zoals die gemaakt zijn in de gemeente mogen geen lachertjes worden. De politie moet actiever haar acties na een melding terug melden.

De laatste jaren treedt de politie steeds meer terug als het gaat om maatschappelijke problemen. De politie beperkt zich meer en meer tot zijn wettelijke taak. Enerzijds een goede ontwikkeling, maar het gevaar is dat er een gat ontstaat als hulp niet meer wordt geboden.

Het CDA Arnhem wil daarom:

1. dat de misdrijven - zeker als die met drugs en geweld samen hangen - hard worden aangepakt (zero tolerance).
2. dat ouders hun verantwoordelijkheid nemen en daar actiever op worden

aangesproken. Jongeren zijn onevenredig vaak veroorzaker en/of slachtoffer van criminaliteit en overlast. Bestrijding van criminaliteit en overlast begint in de eerste plaats bij de jongeren en hun ouders.

3. dat er voor loverboys (dit zijn pooiers) absoluut geen plaats is in de stad. Zij worden actiever bestreden.
4. dat problemen zoals werkloosheid en schooluitval blijvend worden aangepakt. Belangrijk is de vroegtijdige signalering (preventie) en aanpak van deze en andere leefbaarheidbedreigingen.
5. dat nog meer middelen tegen criminaliteit en overlast worden ingezet. Het CDA vindt dat preventie en repressie hierbij hand in hand moeten gaan. De hardnekkige groep die niet wil veranderen moet hard aangepakt worden, met een persoonsgerichte aanpak.
6. dat bestrijding van huiselijk geweld een serieus aandachtspunt blijft in de gemeente. Opvang voor slachtoffers en hulp aan daders moet worden gegarandeerd.
7. dat woningcorporaties en bewoners met de gemeente ervoor blijven zorgen dat de woningomgeving schoon en heel is, zodat het gevoel van veiligheid wordt vergroot.
8. dat er een meer samenhangende aanpak van veiligheidsproblemen, jeugd- en jongerenwerk komt, samen met het onderwijsveld, politie en andere maatschappelijke instellingen. Het CDA heeft daar de afgelopen jaren met succes voor gepleit en zal er de komende jaren op toe zien dat wat op papier staat ook echt in de praktijk wordt gebracht.
9. dat de burgemeester zijn of haar wettelijke bevoegdheden om de openbare orde en veiligheid op straat en achter de deur te vergroten waar dat kan optimaal gebruikt.

Kwaliteit

woonomgeving en groen

Naast een veilige leefomgeving wil het CDA Arnhem zorgen voor een aantrekkelijke leef- en woonomgeving voor mens én dier.

Wij hechten aan een prachtige gebied buiten de stad. Onze agrariërs verdienen de ruimte om te boeren en daartoe moeten hen voldoende mogelijkheden worden geboden. Dat geldt zowel voor Schaarsbergen als voor Lingezege.

We hebben ook aandacht voor Schaarsbergen, een belangrijk en waardevol gebied van de gemeente Arnhem. Hier gaat veel veranderen als het buitengebied door de provincie wordt herbestemd. Als CDA zijn wij voor de natuur, een natuur waar mensen van mogen genieten.

De openbare ruimte in Arnhem moet schoon, heel en veilig zijn. Zwerfvuil, graffiti en hondenpoep moet worden opgeruimd. Het spreekt van zelf dat dit een verantwoordelijkheid voor iedereen is. Het hanteren van normen en waarden dient ook in de publieke ruimte heel gewoon te zijn. Iedereen moet de handen uit de mouwen steken.

Arnhem kent vier Krachtwijken, die veel aandacht krijgen vanuit Den Haag en de gemeente. Door de provincie Gelderland worden ook enkele wijken ondersteund vanuit het Grote Steden Beleid (GSO). Het CDA wil zich echter niet alleen richten op de Arnhemse Kracht- en GSO-wijken en stelt daarom bijvoorbeeld voor een preventiebudget beschikbaar te stellen voor de wijken die er langzaam minder rooskleurig voor komen te staan.

Het CDA Arnhem wil daarom:

1. dat er ruime aandacht komt voor de wijken Kronenbrug/Vredenburg, St. Marten (inclusief Spoorhoek), Spijkerkwartier, De Laar, Alteveer/Cranevelt, Presikhaaf, Elderveld en Rijkerswoerd.

2. dat Schaarsbergen dezelfde aandacht verdient als de andere wijken.
3. dat de woonomgeving in Arnhem aantrekkelijker wordt. Dat betekent voor het CDA onder andere meer shared public spaces (delen van de openbare ruime door fietsen, auto's en voetgangers), meer groen en recreatieruimte.
4. dat meer geld beschikbaar wordt gesteld voor kleinschalige groenprojecten in de wijken en er meer bomen komen in de (binnen)stad. Met name een aantal versteende wijken zoals Klarendal, St. Marten (inclusief Spoorhoek), het Centrum, Kronenburg en Vredenburg zijn wat het CDA betreft niet groen genoeg. Ook burgers krijgen meer mogelijkheden voor groen op openbaar terrein, direct voor hun huis.
5. dat de groenprojecten zo nodig dienen te gebeuren als aanvulling op en versterking van het project "Buiten Gewoon Beter". De bedoeling is dat bewoners met dit geld bijvoorbeeld een kleine gemeenschappelijke tuin of speelweide kunnen aanleggen in hun wijk.
6. dat volkstuinen en sportvelden in de woonomgeving van mensen en aan de randen van de stad worden behouden of uitgebreid. Een stad moet immers ook ademen.
7. dat Arnhem bijdraagt aan het dekken van de kosten van Lingezegen, in ieder geval tot het eind van de realisatiefase in 2013. Lingezegen levert een belangrijke bijdrage aan de natuurlijk en duurzame leefomgeving in de regio. Vele Arnhemmers kunnen genieten van dit landschapspark en er recreëren.
8. dat er samen met de waterschappen zoveel mogelijk uitvoering wordt gegeven aan de bestaande plannen om beken in de stad – Jansbeek, Slijpbeek, Klarenbeek, Molenbeek, Bronbeek, Beek op de Paasberg –

beter zichtbaar te maken en bovengronds te halen waar dat kan.

Woningbouwbeleid en duurzaamheid

Door een aantrekkelijke woonomgeving te bieden, wil het CDA stimuleren dat gezinnen terugkeren in de stad. Die beweging moet gemaakt worden. Gezinnen vormen het bindweefsel in de stedelijke Arnhemse samenleving, zij vormen de band tussen wijken en voorzieningen. Zij bieden het draagvlak voor scholen, sport, en maatschappelijke voorzieningen. Een gezinsvriendelijke stad vraagt allereerst om beschikbaarheid van voldoende geschikte woningen. Daarnaast moet er ook meer worden ingezet op het bouwen van betaalbare en geschikte koop- en huurwoningen voor de groeiende groep van alleengaanden. Het belang van deze groep voor een stad als Arnhem mag niet worden onderschat. Naast de beschikbaarheid van de goede en levensloopbestendige woningen, gaat het natuurlijk om meer, zoals veiligheid in de buurt, in het verkeer (veilige en verlichte fietspaden) en voorzieningen voor kinderopvang, maatschappelijke zorg, scholen en winkels.

Het CDA is kritisch of de kwantitatieve doelstelling om jaarlijks zo'n 1.000 nieuwe woningen te realiseren in de huidige omstandigheden wel wenselijk en haalbaar is.

Het CDA Arnhem wil daarom:

1. dat de kwaliteit van woningen en de woonomgeving in Arnhem als belangrijker wordt beschouwd dan aantallen.
2. dat Arnhem als geheel van de regio wordt gezien en aangepakt. Dit betekent ook oog hebben voor de regio, die soms groeit, maar ook kan krimpen.
3. dat regionale afspraken die er voor zorgen dat er in Arnhem langzaamaan gezondere verhoudingen op de woningmarkt

- ontstaan, worden geëerbiedigd. Voor het CDA is de stadsregio ook op dit terrein van vitale betekenis.
4. dat energiebesparende projecten voor woningen op steun van de gemeente kunnen rekenen.
  5. dat soms sloop met vervangende (betaalbare) nieuwbouw het enige alternatief is. Renovatie van verouderde woningen is soms mogelijk, maar dat gaat vaak gepaard met hoge kosten.
  6. dat lopende stadsvernieuwingsprojecten zo snel mogelijk en volgens plan worden afgerond. CDA Arnhem wil echter de komende jaren geen grootschalige nieuwe stadsvernieuwingsprojecten starten zolang de lopende nog niet zijn afgerond. Bij de stadsprojecten moet meer nadruk op sociale bouwstenen worden gelegd.
  7. dat in alle woningbouwprojecten de parkeernorm wordt gehanteerd en dat er voldoende speelplekken worden aangelegd.
  8. dat de gemeente alleen sloop toestaat als helemaal zeker is dat het bouwproject van start gaat. Geen jarenlange onnodige gaten in de stad!
  9. dat nieuwe ingrepen alleen worden toegestaan als ze gericht en kleinschalig kunnen plaatsvinden zonder dat een hele wijk overhoop komt te liggen.
  10. dat de verhuisketen weer op gang wordt gebracht, dit door zoveel mogelijk vanuit de invalshoek van duurzaamheid en lange termijn woningen te bouwen die aansluiten bij de wensen en behoeften van de mensen. In de praktijk betekent dat vooral dat er woningen moeten worden gebouwd met voldoende (slaap)kamers, een tuin of terras/balkon en parkeergelegenheid.
  11. dat in Arnhem er meer woningen voor senioren komen die aan de wensen van de senioren zelf voldoen.
  12. dat de gemeente meer in samenwerking met de bewoners woningbouwprojecten gaat ontwikkelen. Zo kunnen woningen worden gebouwd naar de wensen van bewoners.
  13. dat de gemeente het aandurft om bewoners kleinschalige locaties te laten ontwikkelen. Dit kan de sociale cohesie bevorderen.
  14. voor studenten moeten voldoende én veilige woningen beschikbaar zijn.
  15. In de Schuytgraaf moet een begin worden gemaakt met collectief particulier opdrachtgeverschap. In St. Marten en (de voormalige rosse buurt van) het Spijkerkwartier krijgt individueel opdrachtgeverschap de ruimte.
  16. kiezen voor duurzame ontwikkelingen, waarbij kwaliteit voor kwantiteit gaat.
  17. blijven hechten aan goed, wervend, veilig en toegankelijk openbaar vervoer. Dit gebeurt in samenwerking met de stadsregio. Arnhem Centraal als HOV-station speelt een belangrijke rol. Arnhem wil een belangrijke rol spelen op het gebied van milieu- en duurzaamheidsinnovatie en zal daarom binnen het Openbaar Vervoer aan deze aspecten aandacht besteden.
  18. dat de kwaliteit van de lucht in Arnhem van vitaal belang is. We willen allen in een schone omgeving wonen. Het CDA zal zich sterk maken voor opheffen van belemmeringen voor infrastructuur en ruimtelijke ordening, bijvoorbeeld door initiatieven te nemen voor en aan te sluiten bij innovatieve wijzen van verbetering van de luchtkwaliteit.
  19. dat de economische ontwikkeling en kwaliteit van de binnenstad als winkel- en wooncentrum verder kan worden verbeterd door het instellen van milieuzonering en efficiëntere vormen van stedelijke distributie.

Grote stadsprojecten

Projecten zoals Arnhem Centraal, Rijnboog, Centrum Oost, Schuytgraaf,

en stadsvernieuwingen in Presikhaaf en Malburgen lijken erg veel tijd en energie te vergen. Arnhem moet laten zien dat we die goed kunnen afronden! Het komt nu aan op uitvoering.

Het CDA Arnhem wil daarom:

1. dat het project Arnhem Centraal met een nieuw trein- en busstation snel wordt afgerond. Realisatie van Arnhem Centraal heeft voor het CDA absolute topprioriteit.
2. Dat ook bij de grote stadsprojecten de menselijke maat voorop staat. Bovendien mogen projecten zoals Rijnboog niet leiden tot een onbereikbare (binnen)stad.
3. dat plannen en stedelijke vernieuwingsprojecten betaalbaar blijven. Het CDA is voor projecten die een verbetering opleveren voor de stad, zolang zij ook financieel haalbaar blijven. Geen schop de grond in voor de financiën op orde zijn.
4. dat Rijnboog een verbetering gaat betekenen voor de verbondenheid van stad en Rijn, de ruimtelijke (belevings)kwaliteit van het gebied, het winkel- en cultuur aanbod van Arnhem en het parkeren in de stad, de doorstroming op de Weerdjesstraat als onderdeel van de centrumring.
5. dat de gemeente ook kiest om voor minder maximale grondopbrengst te gaan. Door de kredietcrisis staat de financiële draagkracht van de gemeente en in Arnhem actieve woningcorporaties en projectontwikkelaars stevig onder druk. Opbrengsten die waren ingecalculerd op de gemeentebegroting kunnen wellicht niet worden gerealiseerd.
6. dat voorkomen wordt dat er nog meer bouwputten in de stad ontstaan die vele jaren braak liggen.
7. dat bouwterreinen er toonbaar en aantrekkelijk uit blijven zien. Denk aan reizende tuinen en tijdelijke speel- en groenvoorzieningen. Zo

wordt het (tijdelijk) een publieke ruimte.

8. dat er recht wordt gedaan aan de met de burger doorlopen participatieprocessen zoals in Stadsblokken/Meinerswijk zonder af te doen aan afweging van alle maatschappelijk-economische belangen. Met de ontwikkeling van Stadsblokken/Meinerswijk moeten Noord en Zuid met elkaar worden verbonden. De groene en blauwe, en historische waarden van dit waardevolle gebied moeten worden versterkt.
9. dat evenals bij de andere projecten ook bij de uitwerking van de plannen voor Stadsblokken/Meinerswijk een sluitende begroting wordt gehanteerd. De komst van recreatieve en horecavoorzieningen, en een op Stadsblokken te realiseren bouwprogramma kunnen daaraan een bijdrage leveren.

Bereikbaarheid en milieu

De bereikbaarheid en verkeersdoorstroming blijven een grote uitdaging als Arnhem nog verder wordt verdicht en blijft groeien. Bereikbaarheid betekent simpelweg: hoe kom ik bijvoorbeeld van werk en familie naar huis en hoe kom ik in de binnenstad? En een goede doorstroming op de weg is ook essentieel voor het minimaliseren van uitlaatgassen en andere vormen van milieuoverlast in de stad. Een goede bereikbaarheid heeft ook een groot economisch belang voor bedrijven. Het CDA Arnhem zet daarom in op goede openbaar vervoersmogelijkheden en goede rond- en toewegingen van en naar de stad.

Het CDA Arnhem wil daarom:

1. meer doen aan de infrastructuur van het openbaar vervoer. De verbinding bijvoorbeeld tussen het station Arnhem-Zuid en wijken als De Laar en Rijkerswoerd en bijvoorbeeld het hoofdkantoor van Ohra en diverse bedrijventerreinen is ondermaats.

2. een goede ontsluiting van de binnenstad, door voltooiing van de cityring en oplossingen op maat te maken voor het hoofdwegennet (zoals Langzaam rijden gaat sneller)
3. een goede ontsluiting van de verschillende bedrijventerreinen alsmede een goede infrastructuur van wegen en het openbaar vervoer. Ook zullen de vele voordelen van een goede verhouding met de stadsregio en de provincie optimaal worden benut. Dit is van groot belang voor een goede economische ontwikkeling van Arnhem.
4. naast investeren in de infrastructuur van het openbaar vervoer ook in regionaal verband investeren in ringwegen. Samen met de stadsregio werken aan hoogwaardig openbaar vervoer structuur (naast de regiorail ook het meer gedetailleerd vervoersnet van bus, trolley en eventueel tram).
5. We willen dat de aanpak van regionale infrastructuur versneld wordt. Denk aan doortrekking van de A15 en de N837 in Schuytgraaf. Samenwerking met de Stadsregio, provincie en onze buurgemeenten is hierbij noodzakelijk.
6. er geen invoering komt van tolheffing op de A15 na het doortrekken van die weg. Dat leidt immers tot onnodige extra druk en vervuiling op het Arnhemse wegennet, zoals de Pleyroute.
7. er ook geen tol op de Pleyroute komt, voor veel Arnhemmers een route voor binnenstedelijk verkeer.

Verder wil CDA Arnhem zorgen voor meer openbare parkeergelegenheid. In veel wijken neemt de parkeerdruk hand over hand toe. CDA Arnhem vindt dat als er te weinig parkeerruimte is, er vergunningparkeren ingevoerd moet worden of gezocht moet worden met de bewoners naar slimme alternatieven om te parkeren zoals de introductie van parkeerliften. Dit zal ervoor zorgen dat de parkeeroverlast in veel wijken zal

teruglopen. Ook een hoogwaardig en snel openbaar vervoer naar de bedrijventerreinen zal bijdragen aan het tot een succes maken van het Arnhemse parkeerbeleid. Dit alles komt de leefbaarheid in die wijken ten goede.

Het CDA Arnhem wil daarom:

1. dat parkeren in parkeergarages wordt aangemoedigd door het parkeren daarin goedkoper te maken dan parkeren op straat.
2. dat het uurtarief wordt vervangen door een tien minutentarief.
3. dat er een onderzoek moet komen naar de technische en financiële haalbaarheid (en realiseerbaarheid) van gebouwde parkeervoorzieningen (boven of onder de grond) in woonwijken. De rol van particuliere ontwikkelaars en investeerders wordt daarbij betrokken.
4. er goede fietsverbindingen zijn. Voor een goede bereikbaarheid zijn ook zij essentieel. Het CDA heeft er de afgelopen jaren daarom aan bijgedragen dat de komende jaren het niveau van de bestaande fietspaden fors wordt verbeterd, en nieuwe (snel)fietspaden worden aangelegd. Dit moeten we goed bewaken.
5. er nog meer borden worden geplaatst die informatie (ook in het Engels en Duits) verschaffen over bestaande fietsroutes in en rond Arnhem.

Economie en werkgelegenheid

Als Arnhem ergens beweegt, dan is dat zichtbaar in de bedrijven. Aan de basis van de Arnhemse economie staan de ondernemers. Zij zijn de burgers die economische activiteiten ontplooiën, hun bedrijven laten groeien en continuïteit brengen. Vooral zij zorgen voor werkgelegenheid.

Een ondernemer ziet de markt en reageert op de mogelijkheden. De gemeente kan daarbij een faciliterende rol spelen en voor de ondernemers een aantrekkelijk lokaal

ondernemersklimaat creëren. Als de gemeente dit beleid duidelijk naar buiten brengt, kan dit een aanzuigende werking hebben op ondernemers.

Om een faciliterend ondernemersklimaat te laten werken, is het van belang dat het gemeentebestuur aansluit bij de realiteit en bedrijfsactiviteiten van de ondernemers. Zij moeten in het beleid herkennen dat de gemeente zich druk maakt om hun posities en belangen. In dit kader pleit het CDA onder meer voor vermindering van de regeldruk die op ondernemers rust, en versnelling van allerlei tijdrovende en bureaucratische procedures.

Het CDA Arnhem wil daarom:

1. zich inzetten voor bedrijven en ondernemers door het creëren van goede randvoorwaarden en een snelle realisatie van het ondernemersfonds. Bedrijven en ondernemers zorgen voor werkgelegenheid, leefbaarheid, activiteit, toerisme en economische ontwikkeling.
2. dat er in Arnhem een goed investeringsklimaat ontstaat door bijvoorbeeld het realiseren van een goed werkend bedrijvenloket voor bedrijven.
3. dat de gemeente de bedrijven en ondernemers in de komende jaren beter ondersteunt als deze dat nodig hebben. Deze ondersteuning kan bestaan uit het verstrekken van informatie op diverse terreinen, het zoeken naar personeel, het verstrekken van vergunningen, het assisteren in het contact tussen bedrijven en ondernemers onderling etc. Arnhem opent – als daar in die wijk behoefte aan is – een wijkloket waar inwoners terecht kunnen met vragen over ondernemen in relatie tot specifieke eisen en omstandigheden binnen Arnhem. Wijkondernemers treffen in dit goed uitgeruste MKB-loket deskundige ambtenaren aan. Overigens wordt dit loket gekoppeld aan het WMO-loket
4. dat Arnhem het Bewijs van Goede Dienst van VNO-NCW gaat halen, waarmee het landelijk normenkader voor de gemeentelijke dienstverlening voor Arnhem gaat gelden. Hiermee wordt de dienstverlening van de gemeente aan het lokale bedrijfsleven erg bevorderd.
5. dat werklozen worden gestimuleerd om aan het werk te gaan. Werken biedt zekerheid, mogelijkheid tot zelfontplooiing, sociale contacten en zorgt ervoor dat mensen zich meer betrokken voelen bij de samenleving. Door middel van bijvoorbeeld tijdelijke loonkostensubsidies wil het CDA zoveel mogelijk mensen aan het werk helpen.
6. door een betere aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt er meer mensen aan het werk worden geholpen. De gemeente kan op het gebied van werkgelegenheid bijstandsgerechtigden, onderwijs en het bedrijfsleven bij elkaar brengen door middel van goede samenwerkingsverbanden.
7. dat Arnhem zich blijft profileren op mode. Deze industrie zorgt voor creativiteit en jong elan in onze stad.
8. dat Arnhem zich blijft profileren op energie en milieu technologie (EMT). EMT is van oudsher gebonden aan Arnhem. Er zijn voldoende mogelijkheden om nieuwe bedrijven aan te trekken die verwant zijn aan of gespecialiseerd zijn in energie en milieutechnologie. De gemeente zal daarom actief bedrijven aantrekken via acquisitie.
9. dat de regeldruk voor bedrijven en ondernemingen wordt verminderd. Zo kunnen volgens het CDA een groot deel van de vergunningen worden afgeschaft, zoals bijvoorbeeld de objectvergunningen, de reclamevergunningen en de vergunningen voor een bepaalde tijd. Al deze vergunningen zijn overbodig

- aangezien dit al geregeld wordt en beter geregeld kan worden door meer algemene regels.
10. dat de welstandscommissie wordt afgeschaft. Het welstandsbeleid kan immers ook op minder bureaucratische en belastende wijze worden uitgevoerd, bijvoorbeeld door toetsing bij het verlenen van (bouw)vergunningen.
  11. dat er efficiëntere procedures moeten komen op het gebied van bouwen en wonen. Bestemmingsplannen moeten minder gedetailleerd en flexibeler worden ingericht.
  12. dat het gemeentelijke aanbestedingsbeleid vriendelijker toegankelijker en transparanter wordt voor Arnhemse ondernemers.
  13. dat de gemeente probeert door actieve acquisitie interessante bedrijven naar Arnhem te halen en gevestigde bedrijven te behouden.

Binnenstad en City Marketing

Dat Arnhem beweegt, laten de vele evenementen in onze prachtige (binnen)stad zien. Ondernemers en stad hebben elkaar nodig. Het CDA werkt aan verdere verbetering van ondernemersklimaat en groei van werkgelegenheid voor recent afgestudeerden, hoger opgeleiden, en vooral ook voor minder geschoolde Arnhemmers. OKA, TOV en CCA, scholen (zoals HAN Business school) en andere maatschappelijke organisaties zijn daarbij onze partners.

De gemeente dient als hoogwaardige dienstverlener het goede voorbeeld te geven. Wij moeten ons regionaal en landelijk onderscheiden door medewerkers die net dat beetje extra hebben op de werkvloer. Arnhem is door de hoogwaardige kwaliteit van dienstverlening, de bereikbaarheid en het mooie veelzijdige aanbod (ook van hotels!) tevens dé stad om te recreëren.

Het CDA is zich goed bewust van de sterke kanten van Arnhem en wil de stad op een professionele manier op de

markt zetten. Dat Arnhem in de periode 2007-2009 is verkozen tot Groenste Stad van Europa, Beste Binnenstad, Groenste Stad en Beste Evenementenstad van Nederland is prima, maar dit betekent niet dat wij het hierbij moeten laten. Verdere ontwikkeling van de binnenstad en het benutten van die mooie titels/prijzen voor onze stad blijven een absolute noodzaak. Het Nationaal Historisch Museum biedt daarbij ook publicitair grote kansen.

Het CDA Arnhem wil daarom:

1. dat er meer aandacht wordt besteed aan de ontwikkelingen van (het gebied rond) de Korenmarkt. Voor het creëren van een aantrekkelijke binnenstad is het noodzakelijk dat dit gebied meer diversiteit en kwaliteit biedt.
2. dat het openbare gebied in de binnenstad nadrukkelijk als verblijfsgebied wordt ingericht met voorzieningen voor de bezoekers (bankjes, kiosken, fonteinen en toiletten met een babyverschoonplek).
3. dat met gerichte verbeteringen en acties de gemeente tegemoet zal komen aan de wensen en verwachtingen van de verschillende doelgroepen zoals bedrijven, toekomstige bewoners, toeristen en maatschappelijke instellingen met betrekking tot de binnenstad.
4. er meer hotels in Arnhem komen met een gevarieerd kameraanbod. Voor meer en kwalitatief goede hotels is ruimte in Arnhem. De gemeente denkt (pro)actief mee met marktpartijen om hotels en congreslocaties mogelijk te maken en ze waar nodig te faciliteren.
5. dat Arnhem toerisme blijft bevorderen. Het CDA Arnhem wil dan ook dat Arnhem een groene, mooie en aantrekkelijke stad wordt voor zowel bewoners als binnenlandse en buitenlandse

toeristen en dagjesmensen. Er komen daarom meer informatie-/routebordjes in het Duits en Engels om de toeristen gastvrij van dienst te zijn.

6. Het CDA wil een fietspendelboot tussen Rhenen en Arnhem met diverse halteplaatsen gerealiseerd zien, samen met andere overheden. Dit vanuit het oogpunt van recreatie en toerisme, het woon- en werkverkeer en het verkorten en veiliger maken van schoolroutes.

Cultuur

Ook cultuur is een drager van de samenleving. Daarin vinden we terug wat ons (al jaren) verbindt en geven we vorm aan de toekomst. Arnhem kent een kwalitatief veelzijdig en hoog cultuuraanbod en dat wordt, door het groeiende aantal evenementen en de komst van het Nationaal Historisch Museum, alleen maar groter!

Het CDA waardeert dat zeer en ziet een taak voor de gemeente dit, samen met artiesten, kunstenaars, ondernemers en de provincie, te blijven uitbouwen. Gelredome, Introdans en het Gelders Orkest zijn iconen voor de stad. Die koesteren we.

Een bijzonder onderdeel van kunst is de amateurkunst. Niet alleen als vrijetijdsbesteding, maar in toenemende mate als dagbesteding binnen de zorg. In het kader van het onderwijs of buitenschoolse activiteiten kunnen kinderen en jongeren zich bewust worden van hun talenten voor creatieve zaken. Dit moet verder gestimuleerd worden. Waar mensen elkaar vinden in een gezamenlijke bezigheid ontstaat onderling respect als vanzelf. Voor het CDA Arnhem geldt dan ook dat amateurkunst een gewaardeerd onderdeel is dat ondersteuning niet alleen nodig heeft, maar ook verdient.

Kunst in de openbare ruimte geeft een kwaliteitsimpuls aan de bebouwde

omgeving. Het nodigt uit om stil te staan bij wat je ziet of ervaart en kan zo bijdragen aan een moment van verwondering en bezinning. Toegepaste kunst in civiele werken in een gemeente kan een kwaliteitsimpuls geven. Het CDA pleit dan ook voor een vernieuwende manier van samenwerking tussen gemeenten, kunstenaars en bedrijfsleven.

Het CDA Arnhem wil daarom:

1. dat Arnhem zich blijft inspannen om, samen met de ons omringende overheden, een breed cultureel aanbod te houden. Topinstellingen blijven projectsubsidie ontvangen.
2. dat de verbinding tussen Burgers' Zoo, het Nationaal Openlucht Museum en het toekomstig Nationaal Historisch Museum, voor auto's en gebruikers van het Openbaar Vervoer optimaal moet zijn. Ook de parkeergelegenheid bij de instellingen moet adequaat zijn.
3. dat de stad zichtbaar profiteert van Burgers' Zoo, het Nationaal Openlucht Museum en het toekomstig Nationaal Historisch Museum. De gemeente voert een actief beleid in overleg met deze instellingen.
4. dat amateurkunst ondersteuning verdient van de gemeente.
5. dat kunstenaars van buiten Nederland, die zich in Arnhem vestigen, aangemoedigd worden met andere Arnhemse kunstenaars, werk te maken.
6. dat de gemeente het belangrijk blijft vinden ook jeugd en ouderen die minder bekend zijn met cultuur te stimuleren zich te uiten in dans, literatuur, muziek, beeldende kunst etc.
7. dat kunst in de openbare ruimte en in civiele werken wordt gestimuleerd, waar mogelijk in samenwerking met het bedrijfsleven.
8. dat de verzelfstandiging van Musis Sacrum, Het Domein, het de musea en de schouwburg worden doorgezet.

Dit komt zowel de programmering als de dienstverlening, ook in de bijbehorende horeca, ten goede. Wel dient de gemeente op afstand haar cultureel beleid te waarborgen. Dit kan via het verlenen van subsidie en het benoemen van bestuursleden in die instellingen.

9. dat Luxor Live moet meer zijn dan een poppodium. Aangezien Luxor Live voor alle Arnhemmers is, behoren brede culturele programmering en breed gebruik de politieke aandacht te houden.
10. dat de internationale Sonbeektentoonstelling behouden moet blijven. Betrokkenheid met de bevolking en kwaliteit zijn een must. Dat geldt ook voor de Modebiënnale. Evenementen als deze zijn samen met het hele culturele klimaat en haar voorzieningen een belangrijke pijler voor de werkgelegenheid en de economie van de stad.

Media

Het CDA Arnhem hecht aan een goede lokale en regionale media. Niet alleen als maatschappelijk fenomeen, maar zeker ook vanuit de democratische gedachte om nog maar te zwijgen van de rol van de media bij crises en rampen. Tevens dragen de media bij aan het creatieve imago van onze stad en bieden hoopopgeleide banen. Een goed functionerend RTV Arnhem is goed voor de vitaliteit van de stad en behoort heel toegankelijk nieuws voor iedereen te bieden. Een thuisbasis voor Omroep Gelderland in Arnhem is belangrijk. Daar moet Arnhem in investeren.

Samenleven

Het CDA stelt de eigen verantwoordelijkheid van mensen voorop. Dat laat echter onverlet dat mensen naar elkaar behoren om te zien en met elkaar rekening moeten houden. Dat kan in verenigings- en gezinsverband. Ook alleengaanden hebben een belangrijke positie in de samenleving. Het CDA pleit voor een

krachtige lokale gemeenschap waarin mensen respectvol met elkaar omgaan. Vrijwilligerswerk en mantelzorg zijn daarbij onmisbaar. Niemand staat buitenspel en niemand mag worden buitengesloten in onze stad.

Het CDA Arnhem wil daarom:

1. dat het belang van sport-, culturele en andere verenigingen, activiteiten van kerkelijke gemeenten, parochies en moskeeën, vrijwillige inzet en de contacten in de buurt voorop staan.
2. vrijwilligerswerk stimuleren door de gemeente, onder meer door een cursusaanbod te vergroten op het gebied van het runnen van een vrijwilligersorganisatie.
3. dat discriminatie van individuen en groepen hard wordt aangepakt.
4. langere en betere stageplekken voor jongeren, die beter aansluiten bij het onderwijs en de toekomstige baan. Dit is van groot belang: de gemeente kan het bedrijfsleven en het onderwijs bij elkaar brengen.
5. dat er extra aandacht is voor jeugdwerkloosheid. Het CDA zal zich ervoor inzetten om jongeren aan een baan te helpen of anderszins onderwijs te laten volgen. De WMO biedt de gemeente mogelijkheden om te komen tot een goede, sociale en evenwichtige samenleving. Daar moeten we, in samenspraak met het Werkplein, gebruik van maken.

Sport

Sport is een belangrijke manier om Arnhem en Arnhemmers letterlijk in beweging te houden. Het CDA ziet de vele positieve effecten van het beoefenen van en betrokkenheid bij sport. Sporten is gezond, zowel lichamelijk als geestelijk. De positieve effecten zijn er voor iedereen van jong tot oud.

Voor de jeugd is het belangrijk om lichamelijk gezond te blijven, samen te werken, regels in acht te nemen en eigenwaarde op te bouwen. Ook voor oudere leeftijdsgroepen is de

lichamelijke gezondheid en de maatschappelijke betrokkenheid natuurlijk van groot belang. Verschillende culturen worden door sport actief met elkaar verbonden. Sportverenigingen zijn dan ook van essentieel belang in Arnhem. Het is de taak van de gemeente om daar waar nodig amateursport te ondersteunen. Met name organisatorisch en indien noodzakelijk soms financieel.

Een groot probleem voor veel verenigingen is het vinden van voldoende vrijwilligers. Volgens het CDA moet de gemeente het vrijwilligerswerk voor sportverenigingen verder op de kaart te zetten.

Het CDA Arnhem wil daarom:

1. zoveel mogelijk mensen aan het sporten krijgen.
2. dat erop wordt toegezien dat er niet alleen aandacht is voor bepaalde groepen maar voor iedereen: jong of oud, migrant of niet, met een laag of hoog inkomen en met of zonder handicap.
3. dat sportverenigingen waar nodig worden ondersteund.
4. dat er kritisch wordt gekeken naar het bestaansrecht van bepaalde sportverenigingen, juist door die verenigingen zelf. Ook moet er worden nagegaan of samengaan of het verplaatsen van verenigingen wellicht een betere oplossing is.
5. dat de gemeente in overleg met sportverenigingen zorg blijft dragen voor de kosten van aanleg, beheer en onderhoud van sportaccommodaties.
6. dat naast de huidige sportaccommodaties ruimtes worden gecreëerd waar kleinschalig kan worden gesport.
7. dat er meer nadruk wordt gelegd op het werven van vrijwilligers.
8. Eredivisieclub Vitesse nog lang verbonden is aan de stad Arnhem. Zij geeft kleur aan de stad en stimuleert menig jongere aan sport te gaan doen. De rol van de gemeente

Arnhem is beperkt tot openbare orde en het ondersteunen van activiteiten die los van de Betaald Voetbal Organisatie Vitesse staan. Het CDA Arnhem wil daarom dat er een beleidskader over betaald voetbal in Arnhem wordt geformuleerd. In dit beleidskader dient opgenomen te worden dat er in de toekomst geen sprake meer mag zijn van financiële steun aan de exploitatie van de BVO Vitesse.

Integratie

Voor het CDA Arnhem is het authentieke van ieder mens van grote waarde. Ieder mens heeft zijn eigen identiteit, als persoon, als lid van vele, vele groepen. Al deze verschillende individuen maken onze maatschappij kleurrijk. Zowel autochtonen als nieuwkomers hebben recht op een eerlijke kans mee te doen in de maatschappij. Maar ook met eigen verantwoordelijkheid en verplichtingen.

Voor het CDA is inburgering van groot belang. Denk aan onderwijs: wanneer mensen de Nederlandse taal leren spreken, vergroot dat hun kansen op een baan. En arbeid hoort bij een menswaardig bestaan. Tevens kunnen ouders hun kinderen beter in de Nederlandse samenleving ondersteunen in de opvoeding. Volgens het CDA Arnhem is een stevige stimulans om deel te nemen aan het onderwijs- en arbeidsproces en vrijwilligerswerk daarom op zijn plaats. Wij zijn ervan overtuigd dat deelname aan de maatschappij het beste is voor iedereen. Deze overtuiging dragen wij graag uit. Altijd staat daarbij wederzijds respect voorop. Contact tussen verschillende culturen zal worden gestimuleerd.

CDA Arnhem wil daarom:

1. dat, om succesvol te integreren en te participeren, nieuwkomers verplicht worden om direct na binnenkomst een taal- en inburgeringscursus te

- gaan volgen gevolgd door een examen.
2. speciale aandacht voor het opsporen van talenten onder de nieuwkomers. Talenten op ieder terrein zijn welkom in Arnhem. Het is goed deze mensen te traceren en te helpen. Arnhemmers kunnen elkaar helpen te integreren.
  3. dat ook bij nieuwkomers steeds wordt uitgegaan van eigen verantwoordelijkheid.
  4. dat nieuwkomers actief worden ondersteund bij hun opleiding en werk.

Sociale zekerheid

Het CDA Arnhem hecht er waarde aan dat iedereen die het niet redt, krijgt waar hij of zij recht op heeft. Er is een formulierenbrigade ingesteld, die het 'niet-gebruik' van regelingen en voorzieningen opspoort en inzichtelijk maakt. Voor het CDA Arnhem is deze ondersteuning een goed voorbeeld van het omzien naar elkaar.

Het CDA hecht aan een goed vangnet en rechtvaardige regelingen voor wie niet voldoende in staat is financieel rond te komen. Mee doen is belangrijk. En dat schept rechten én plichten. Tegelijkertijd moet er wel voor worden gezorgd dat ook in de toekomst zwakkeren op steun kunnen blijven rekenen. In verband met de doorwerking van de kredietcrisis heeft de gemeente last van teruglopende inkomsten en is sprake van een toenemende hulpvraag. Een ingrijpende sociale herstructurering zal hierdoor helaas onvermijdelijk zijn.

Het CDA Arnhem wil daarom:

1. dat de gemeente Arnhemmers blijft helpen bij het werken naar een financieel betere en gezondere situatie. Het CDA zet daarom onder meer in op het verhogen van de financiële weerbaarheid, het voorkomen van schulden en het vergroten van de mogelijkheid om mee te doen in de samenleving.

2. dat het bereik van inkomensondersteunende maatregelen omhoog gaat. Door de seniorenwijzers en de formulierenbrigade wordt hier hard aan gewerkt. Er ligt ook een verantwoordelijkheid bij betrokkene en diens familie.
3. dat extra middelen die beschikbaar zijn voor armoedebestrijding vooral wordt ingezet voor duurzame schuldhulpverlening, financiële opvoeding, nazorg en structurele budgetbegeleiding voor mensen met verstandelijke beperkingen en/of een laag zelfredzaam vermogen en mensen met langdurige financiële schulden en problemen.
4. dat prioriteit wordt gegeven aan groepen die niet zelfstandig in staat zijn om hun financiële positie te verbeteren (kinderen, jonggehandicapten, ouderen en arbeidsongeschikten).
5. dat vrijwilligerswerk gestimuleerd wordt om mensen in de bijstand te activeren en in staat te stellen hun talenten verder te ontwikkelen en in te zetten.
6. een koppeling van bestanden waardoor allerlei rijkstoelagen en kwijtscheldingen automatisch toegekend kunnen worden met een controle achteraf.
7. een verplichte duurzame nazorg bij schuldhulpverleningstrajecten, zodat men niet terugvalt in de oude situatie.
8. een toets invoeren voor gemeentelijke aanvraagformulieren op leesbaarheid voor laaggeletterden. In bepaalde gevallen kunnen vrijwilligers helpen bij het invullen van de formulieren.
9. dat de gemeente op geen enkele wijze bijstandsfraude accepteert. Alle fraude wordt teruggevorderd, vermeerderd met een boete.
10. dat de gemeente zorgt voor een slagvaardige sociale herstructurering om haar armoede-, welzijns- en maatschappelijke

ondersteuningsbeleid betaalbaar en toegankelijk te houden voor degenen die het echt nodig hebben.

Onderwijs

Onderwijs is ook in Arnhem van cruciaal belang. Het volgen van onderwijs verhoogt je kansen op een baan, je kansen om volledig mee te kunnen doen in onze samenleving. Onderwijs zet je in beweging naar een betere toekomst. Zowel formeel als non-formeel onderwijs is voor kinderen en volwassenen een manier om zich te ontwikkelen, hun hele leven lang. Scholen hebben de taak om leerlingen op te leiden tot verantwoorde personen met een goed normen- en waardenbesef, zeker als de gezinssituatie tekortschiet. Goed onderwijs is de beste en meest positieve preventie van het ontsporen van jongeren. Het CDA Arnhem vindt het belangrijk dat iedereen onderwijs kan volgen vanuit de eigen gewenste identiteit. Vrijheid van onderwijs is een groot goed.

Schoolverzuim en schooluitval dient vroegtijdig hard te worden aangepakt. De toekomst van onze jongeren staat immers op het spel.

Het CDA Arnhem wil daarom:

1. het beleid ondersteunen voor grotere zelfstandigheid van individuele onderwijsinstellingen.
2. een betere onderlinge afstemming van de school, gezin en samenleving in de Arnhemse Brede School.
3. versterking van samenhang en samenwerking tussen alle betrokken instanties. De afgelopen jaren is er in Arnhem druk gewerkt aan het opstarten van deze Brede Scholen. Maar vooral op het gebied van de onderlinge samenwerking kan nog een hoop worden gewonnen. Niet het gebouw op zich maar de samenwerkingsvormen staan centraal. Dat hoeft overigens niet perse in een Brede School plaats te vinden.

4. samenhang voor de voorschoolse opvang van 0 tot 6-jarigen, de taal- & opvoedingsondersteuning van hun ouders en de inzet van diverse vormen van volwasseneneducatie. Het CDA blijft zich voor continuering van het peuter- en kleuterwerk inzetten.
5. verbetering van de huisvesting van Speciaal Onderwijs. Deze is op het moment nog onvoldoende. Het CDA voelt zich (mede) verantwoordelijk voor een goede huisvesting voor kinderen die speciaal onderwijs en speciale zorg nodig hebben.
6. dat het Speciaal Onderwijs ten minste eenzelfde kwaliteit van huisvesting heeft als andere primaire of middelbare onderwijsinstellingen.
7. zoveel mogelijk inzetten om taalproblemen (zoals analfabetisme) te voorkomen en tegen te gaan. Als je de taal slecht spreekt of schrijft, ervaar je problemen in het meedoen in de samenleving.
8. dat non-formele educatie betaalbaar blijft. Organisaties die dit onderwijs aanbieden zoals bijvoorbeeld het Domein en de Volksuniversiteit moeten in staat worden gesteld de cursusgeldten laag te houden.

Maatschappelijke ondersteuning

De Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) geeft de gemeente veel mogelijkheden om op lokaal- en wijkniveau vorm te geven aan 'zorg voor elkaar'. Het CDA Arnhem ervaart deze wet als een uitdaging en een kans om in Arnhem een goed leefklimaat te realiseren. Dit doen wij onder meer door vanuit ieders individuele verantwoordelijkheid de sociale samenhang in de wijken te stimuleren. Wij willen bijdragen aan een leefomgeving waarin mensen elkaar kennen en respectvol groeten.

De WMO biedt ons hier uitstekende mogelijkheden voor. Het CDA Arnhem is van mening dat het wenselijk is dat de

gemeente om deze doelstellingen te realiseren nauw samenwerkt met diverse andere partijen, zoals woningcorporaties, de politie en op het gebied van de gezondheidszorg met huisartsen en (wijk)verpleegkundigen. Ook met het Werkplein moet actief worden samengewerkt. Wij willen per wijk integraal bekijken hoe de leefbaarheid in die wijk vergroot kan worden. Om zorg en welzijn en de bureaucratie daaromheen voor iedereen toegankelijk te houden willen wij meer WMO-loketten openen, mogelijk samen met het Werkplein. Deze startpunten zijn nodig om bewoners van Arnhem erop te wijzen op welke vormen van zorg ze aanspraak kunnen maken in combinatie met werk en bijstand.

Samenwerken met wijkbewoners is hierbij niet alleen essentieel, maar ook inspirerend.

Onze Arnhemse samenleving kent tal van organisaties die zich dag in dag uit bezig houden met ondersteuning van de zwakkeren. Voorbeelden hiervan zijn business- en serviceclubs, kerken en moskeeën. Het CDA Arnhem wil actiever met deze organisaties samenwerking zoeken om zo vorm te geven aan de nodige sociale ondersteuning aan zwakkeren in onze samenleving.

Naast de integrale aanpak van de leefbaarheid in wijken is er een aantal groepen die extra aandacht van de gemeente hard nodig heeft. In het kader van de WMO wil het CDA zich expliciet richten op de volgende groepen: kinderen en jongeren, ouderen, gehandicapten en minder validen, daklozen en verslaafden.

Jongeren, jeugdproblematiek

Met de meeste van onze jongeren gaat het goed. Over deze grote groep jongeren wordt meestal minder gesproken, maar CDA Arnhem vindt aandacht ook voor hen van groot belang. Het gaat nu goed met deze jongeren, en dat moet het ook

blijven gaan!

Jeugdwerkloosheid, scholing, vrijwilligerswerk, duurzame schuldhulpverlening, maatschappelijke stage: allemaal punten waar CDA Arnhem zich de komende periode voor in wil blijven zetten.

Het CDA Arnhem wil daarom:

1. de nadruk in het jongerenwerk leggen op preventie. Hierdoor willen we de aandacht vestigen op het voorkomen van uitvallers op school en werk, het voorkomen van verveling op straat en het afglijden naar meervoudige problematiek.
2. dat organisaties die zich bezig houden met het ondersteunen en opvangen van deze jongeren zich primair kunnen richten op die hulpverlening en niet steeds met meer administratieve rompslomp worden belast.
3. dat jongeren een plek krijgen in de wijk waar ze terecht kunnen. Dit geldt ook voor nieuwbouwwijken.
4. dat al bij het plannen van nieuwbouwwijken de gemeente rekening houdt met de toekomstige jongeren in die wijk. Hierbij denken wij aan het inpassen van bijvoorbeeld een jongerencentrum voor de jongeren en het preventief inzetten van jongerenwerkers. Dit houdt de wijk leefbaar en de jongeren van straat.
5. dat brutale jongeren op straat worden aangepakt. Een aantal jongeren lijkt steeds minder moreel besef te hebben. Op dit punt willen wij nadrukkelijk werken aan verbetering. Straathoekwerkers van Pactum/Rijnside kunnen deze jongeren aanspreken en begeleiden. Er zijn daarom meer straathoekwerkers en/of jongerenwerkers nodig om jongeren op straat te begeleiden.
6. dat er verplichte opvoedcursussen en opvoedondersteuning komen voor ouders van ernstig overlastgevende jongeren. Hulpverlening aan

- overlastgevende jongeren is te lang vrijblijvend geweest.
7. dat veiligheidshuizen, waar instanties als het Openbaar Ministerie, politie en Bureau Jeugdzorg samenwerken om ervoor te zorgen dat jongeren niet in herhaling vallen, blijvend worden ondersteund en gefaciliteerd.
  8. dat de gemeente zich blijft inzetten voor een soepele overgang en aansluiting in de hulpverlening van jongvolwassenen. Veel jongeren met problemen vallen namelijk na hun 18^e jaar tussen wal en schip.

Ouderen

Ouderen leveren in onze samenleving en onze stad een onmisbaar aandeel. Veel ouderen zijn actief in de stad of de wijk en zetten zich actief in als vrijwilliger. Ouderen blijven ook steeds langer zelfstandig, ze regelen zo lang mogelijk hun eigen zaken. Vaak stellen ze het moment van hulp vragen uit. Het CDA Arnhem is blij met deze ontwikkeling en wil deze ook waar mogelijk ondersteunen. Daarnaast willen wij garant staan voor de ondersteuning op het gebied van zorg en welzijn op het moment dat men dit nodig heeft.

Op dit moment is er nog sprake van te veel eenzaamheid onder ouderen. Het is voor deze groep soms moeilijk om sociale contacten aan te gaan. Deze eenzaamheid leidt soms zelfs tot depressies. Het CDA Arnhem wil zich hard maken voor betere ondersteuning van deze groep door de inzet van professionals, maar ook door de ondersteuning van het eigen netwerk van de oudere, de zogenaamde mantelzorgers.

CDA Arnhem wil daarom:

1. dat ouderen elkaar in de wijk kunnen ontmoeten en dat zij contacten met elkaar kunnen leggen. Hiermee willen wij vereenzaming voorkomen. Ontmoetingsplekken en SWOA-steunpunten (Stichting

Welzijn Ouderen Arnhem) moeten daarom zoveel mogelijk worden opgezet in de wijken zelf. Hiervoor willen wij ook nauw aansluiting zoeken bij de (kleinschalige) wooneenheden voor kwetsbare ouderen in de wijk, waar ouderen elkaar in gemeenschappelijke ruimten kunnen ontmoeten. De aansluiting bij deze zorginstellingen heeft als voordeel dat de eerste contacten met een professionele zorgaanbieder al zijn gelegd in het geval dat er extra ondersteuning nodig is voor de oudere. Voor de zorginstellingen zelf ligt hierin een mooie kans om vorm te geven aan hun rol in de wijk. De instellingen hebben zelf vaak veel te bieden voor omwonenden, maar vinden het nog lastig om hier vorm aan te geven. Het CDA Arnhem wil deze aanpak verder stimuleren.

2. dat er aandacht is voor ouderen van alle nationaliteiten. Ook zij hebben de behoefte elkaar te ontmoeten.
3. zoveel mogelijk ondersteuning bieden aan actieve ouderen. Wij willen hen aanmoedigen in hun vrijwillige inzet en activiteiten. Dit kan bijvoorbeeld door het inzetten van een participatiebonus voor het aantal uren waarin die activiteiten worden uitgevoerd.
4. dat ouderen aanspraak kunnen maken op de zorg die ze nodig hebben, zo mogelijk ook via mantelzorg. Dit mag niet worden ondergesneeuwd door het streven naar zoveel mogelijk verzelfstandiging. De SWOA kan de ouderen hiermee begeleiden, helpen en ondersteunen.
5. dat de formulierenbrigade wordt ingezet om ook ouderen te helpen bij het invullen van formulieren voor aanvragen van regelingen en subsidies waar zij recht op hebben.

Gehandicapten/minder validen

In Arnhem woont een relatief grote groep gehandicapten en minder validen.

We hebben een aantal mooie voorzieningen voor de inwoners van de stad, maar het kan altijd beter! Onze samenleving zal altijd alert moeten blijven op deze groep Arnhemmers, ongeacht of men in een instelling of thuis woont. Bijvoorbeeld bij de ruimtelijke inrichting van de stad. De wegen, plekken en voorzieningen van de stad moeten goed bereikbaar zijn voor alle inwoners van de stad. Een voorbeeld daarvan zijn rolstoelvriendelijke stoepen en paden in de parken in en rond Arnhem, maar ook de toegang tot gemeentelijke gebouwen en van het openbaar vervoer. Met de doelgroep en instellingen die hun belangen behartigen vindt hierover structureel overleg plaats.

CDA Arnhem wil daarom:

1. goede toegankelijkheid van plekken, wegen en openbaar vervoer in Arnhem voor gehandicapten en minder validen.
2. dat er wordt gezorgd voor mogelijkheden voor onderlinge ontmoeting. Er moet worden voorkomen dat mensen met een beperking in een sociaal isolement terechtkomen.
3. voorkomen dat gehandicapten en minder validen noodzakelijke zorg en/of sociale voorzieningen mislopen.
4. dat wachtlijsten voor sociale werkvoorzieningen voor jongeren die in de Wajong-regeling terecht komen drastisch omlaag gaan.
5. dat combinaties met vrijwilligerswerk en welzijnsvoorzieningen actief wordt onderzocht.

Dak- en thuislozen

Ieder mens moet de mogelijkheid hebben in een bed te kunnen slapen, met een dak boven zijn hoofd.

CDA Arnhem wil daarom:

1. dat geen mens onvrijwillig op straat leeft. Middelen die nodig zijn om dit

streven voor elkaar te krijgen moeten beschikbaar worden gesteld.

2. dat dak- en thuisloze jongeren gedwongen van straat worden gehaald. Zij worden opgevangen op aparte opvanglocaties zodat zij zo min mogelijk in aanraking komen met het daklozenleven.
3. dat het recht op een dak boven het hoofd ook geldt voor asielzoekers. Wanneer bij hen nog asielprocedures gaande zijn of zij zullen worden uitgezet mogen zij niet op straat belanden maar moeten zij worden opgevangen.
4. dat een stabiele situatie wordt gerealiseerd met als uiteindelijk perspectief een opleiding en/of (vrijwilligers)baan.

Verslaafden

Verslaving tast de zelfstandigheid van de mens als individu aan. Je bent dan niet meer baas over jezelf, verliest je verantwoordelijkheid als mens. Maar verslaafden hebben meestal te kampen met complexe problematiek. Aanpakken van de verslaving is daarom vooral opvang en het herstel van menswaardigheid. Zo maken we het leven van de mensen die verslaafd zijn geraakt weer leefbaar, en kunnen zij waar mogelijk zelfs weer verantwoordelijk en zelfstandig deelnemen aan de maatschappij.

Het CDA Arnhem wil daarom:

1. dat er niet nog meer middelen gedoogd worden. Wij willen een krachtige opstelling van de gemeente tegen het nog meer toelaten van verslavende middelen dan we nu al doen in onze stad.
2. een goede dag- en nachtopvang voor mensen die verslaafd zijn.
3. een ondersteuning die, waar mogelijk, gericht is op het later volledig kunnen participeren in de maatschappij.
4. nadrukkelijk meer aandacht voor alcohol- en drugsgebruik onder

- jongeren. Tegen het vooraf indrinken moeten maatregelen worden genomen.
5. dat verslaafdenopvang verspreid over verschillende locaties in de stad. Zo min mogelijk grootschalige en op één punt geconcentreerde opvang, maar kleinschalige opvang op verschillende kleine locaties.
  6. dat een stabiele situatie wordt gerealiseerd met als uiteindelijk perspectief een opleiding en/of (vrijwilligers)baan.

De gemeente als dienstverlener

De gemeente is de lokale bestuurslaag die vanuit een eigen verantwoordelijkheid en deels als uitvoerder van rijks- en provinciaal beleid de stad vorm geeft. De gemeente doet dat samen met de mensen in de stad. Het CDA ziet voor de gemeente een aantal spelregels.

Het CDA Arnhem wil daarom:

1. dat het gemeentebestuur zich integer opstelt en zorgt voor een gemeentelijke organisatie die burgers serieus neemt. Dit kan onder meer door altijd, tijdig en in eenvoudig en begrijpelijk Nederlands te antwoorden op brieven, mails en telefoon.
2. dat de gemeente grote waarde hecht aan initiatieven van burgers en instellingen.
3. de huidige belangrijke signalerende functie van wijkplatforms behouden blijft. Zij houden budgetten om knelpunten en verbeteracties in de buurten te betalen.
4. streven naar het vergroten van de legitimatie van de wijkplatforms door het draagvlak voor ingenomen standpunten uit te breiden. Dit kan bijvoorbeeld door ieder wijkplatform een formele inbedding te geven, zoals in de vorm van een vereniging. De gemeente ondersteunt dit.
5. dat meepraten over nieuw of ander beleid vooral, maar niet alleen voor de eigen inwoners is. Het CDA vindt

- dat betrokkenen een volwaardige rol hebben bij de totstandkoming van beleid. Daarom worden betrokkenen – ook als zij geen inwoners van Arnhem zijn – zo veel mogelijk actief benaderd als beleid dat voor hen van belang is aan de orde is. Zo zullen bij verkeersmaatregelen ook forensen worden benaderd of zij goede ideeën hebben.
6. de gemeente Arnhem één van de voorlopers in de publieke dienstverlening en het gebruik van ICT daarbij blijft. Arnhem streeft daarbij altijd naar vergroting van de kwaliteit van de producten en diensten. Alle producten zullen ook digitaal aangevraagd en afgehandeld kunnen worden.
  7. dat de openingstijden van de loketten worden verruimd om de inwoners beter te bedienen: op werkdagen kan men van 8.00-18.00 uur, tijdens twee avondopenstellingen en op zaterdag van 9.00-13.00 uur in het Stadhuis en winkelcentrum Kronenburg terecht.
  8. in iedere wijk – als daar behoefte aan is – een loket wordt geopend voor MKB-zaken en WMO-(aan)vragen.
  9. een actief voorlichtingsbeleid van de gemeente om ingewikkelde zaken uit te leggen. Daarvoor kan de WOZ-caravan worden ingezet.
  10. dat de cultuur van het bestuur en de ambtelijke organisatie zakelijk en projectmatig aansturen van het beleid bevordert. Het gemeentebestuur heeft er groot belang bij dat gemeentelijke organisatie meer onder controle is.
  11. de organisatieonderdelen van de ambtelijke organisatie vaker en beter de belangen moeten samenbrengen en afwegen. Integraal werken wordt de norm.
  12. dat de gemeente efficiënter werkt door onder andere beter en duurzamer in te kopen, bijvoorbeeld in samenwerking met andere overheden in de regio.

13. dat de gemeente zorgvuldig omgaat met de financiën. De lokale lastendruk stijgt in de regel alleen met het inflatiepercentage.
14. de lasten zoveel mogelijk verdelen naar draagkracht.
15. structurele uitgaven worden door structurele inkomsten gedekt.
16. dat bij de bepaling van de het financiële beleid voor de komende jaren, vanwege de economische recessie en de vermindering van de inkomsten vanuit het Rijk, ingrijpende keuzes gemaakt moeten worden. Daartoe licht het college de begroting, reserves, voorzieningen en structuren door.

Colofon

Het verkiezingsprogramma is door de leden van het CDA Arnhem op 18 november 2009 vastgesteld.

Het programma is voorbereid door een programmacommissie:

- Gerben Karssenbergh (bestuur, voorzitter)
- Nienke Brugman
- Maarten Foekens
- Sjoerd Meulensteen (fractie)

De programmacommissie dankt alle burgers en maatschappelijke instellingen die met hun ideeënrijkdom een bijdrage hebben geleverd aan de totstandkoming van dit programma.